

Sveriges nationaldag – en ung helgdag med gamla rötter

Berättelse

En dag som pekar bakåt

Varje år den 6 juni firar Sverige sin nationaldag. För den som är ny i landet kan det låta som en självklar och uråldrig tradition, ungefär som midsommar eller jul. Men sanningen är mer överraskande: som ledig röd dag är nationaldagen yngre än många av oss som firar den. Det den minns är däremot riktigt gammalt. Datumet 6 juni valdes nämligen för att hedra två viktiga steg i Sveriges historia, och de ligger flera hundra år tillbaka i tiden.

Två händelser bakom datumet

Den första händelsen utspelade sig år 1523. Den 6 juni det året valdes Gustav Vasa till svensk kung vid ett möte i Strängnäs. Valet brukar beskrivas som slutet på unionen med Danmark och början på ett självständigt svenskt rike. Den andra händelsen ägde rum nästan trehundra år senare. Den 6 juni 1809 antog Sverige en ny regeringsform. En regeringsform är en grundlag, alltså en av de allra viktigaste lagarna i ett land, och just denna begränsade kungens makt och fördelade den på flera. Att samma datum knyter samman ett kungaval och en grundlag är förstås ingen slump – man ville ha en dag som påminde om både landets självständighet och dess styre.

Många namn genom åren

Nationaldagen har inte alltid hetat så. Firandet började redan 1893, då man uppmärksammade den 6 juni vid en fest på Skansen i Stockholm. Från 1916 fick dagen namnet Svenska flaggans dag, och under det namnet firades den i många decennier. Det officiella namnet "Sveriges nationaldag" infördes så sent som 1983. Den som har levt ett tag i Sverige kan alltså mycket väl minnas en tid då dagen kallades något annat. Namnbytena säger något om hur synen på dagen långsamt har förändrats.

Röd dag först 2005

Kanske mest förvånande är att den 6 juni blev en allmän helgdag – en röd dag då många är lediga – först 2005. Innan dess var nationaldagen en vanlig arbetsdag, även om den var en flaggdag. När riksdagen gjorde dagen till helgdag ville man inte öka det totala antalet lediga dagar, och därför togs en annan helgdag bort samtidigt: annandag pingst. På så sätt byttes en ledig dag mot en annan. Det är en detalj som många inte känner till, men den förklarar varför nationaldagen, trots sina gamla rötter, är en så ny röd dag i kalendern.

Ett firande som ser olika ut

Hur dagen firas är svårt att sammanfatta, just därför att det varierar så mycket. Många kommuner ordnar program med musik, tal och flaggor i en park eller på ett torg. På flera orter hålls särskilda ceremonier där kommunen hälsar nya svenska medborgare välkomna och delar ut medborgarbevis

– en stund som kan betyda mycket för den som nyss fått sitt medborgarskap. Samtidigt finns det gott om människor som firar i det tysta: de hissar flaggan, tar en picknick eller njuter helt enkelt av en ledig sommardag utan något särskilt program. Till skillnad från midsommar, som har sina stänger och kransar, saknar nationaldagen tydliga och gemensamma traditioner. Och viktigast av allt: firandet är frivilligt. Ingen är skyldig att känna något bestämt eller göra något särskilt den 6 juni.

En ung helgdag med gamla rötter

Nationaldagen rymmer alltså en liten paradox. Datumet pekar bakåt mot 1523 och 1809, mot kungaval och grundlag, medan både namnet och den lediga röda dagen hör vår egen tid till. Kanske är det just därför dagen kan kännas olika för olika människor: som en historisk minnesdag, som en välkomstdag för nya medborgare, eller helt enkelt som en skön ledig dag i början av sommaren. Alla de bilderna får rymmas inom samma datum.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
uråldrig	mycket, mycket gammal
hedra	visa respekt för någon eller något
utspela sig	hända; ske
union	när två eller flera länder hör ihop under en gemensam regent
självständig	fri och inte styrd av ett annat land
regeringsform	en av Sveriges grundlagar, om hur landet ska styras
grundlag	en av de viktigaste lagarna, som är svår att ändra
begränsa	göra mindre; sätta en gräns för något
fördela	dela upp och ge till flera
decennium	en period på tio år
allmän helgdag	en röd dag i lagen, då många har ledigt från arbetet
flaggdag	en dag då man enligt sed hissar flaggan
riksdag	Sveriges folkvalda församling som stiftar lagar
ceremoni	en högtidlig samling med ett bestämt program
medborgarbevis	ett papper som visar att man blivit medborgare
paradox	något som verkar motsäga sig självt men ändå stämmer
frivillig	något man får välja själv; man måste inte

Läsförståelsefrågor

1. Vad menar texten med att nationaldagen är “yngre än många av oss som firar den”?
 1. Att bara unga personer brukar fira dagen.
 2. Att dagen som ledig röd helgdag är så ny att äldre personer är födda före den.
 3. Att dagen firas av barn i skolan.
2. Varför valdes just den 6 juni till nationaldag?
 1. För att två viktiga steg i landets historia ägde rum det datumet.
 2. För att vädret oftast är vackert då.
 3. För att Skansen byggdes den dagen.
3. Vad är gemensamt för händelserna 1523 och 1809 enligt texten?
 1. Båda handlade om krig mot Norge.
 2. Båda var viktiga steg för landets självständighet och styre.
 3. Båda var fester på Skansen.
4. Vad gjorde riksdagen för att inte öka antalet lediga dagar när nationaldagen blev röd dag?
 1. Den tog bort annandag pingst som helgdag.
 2. Den flyttade midsommar.
 3. Den gjorde nationaldagen till en halv arbetsdag.
5. Hur beskriver texten firandet av nationaldagen?
 1. Som strängt och likadant överallt.
 2. Som varierat och frivilligt, olika från person till person och ort till ort.
 3. Som något som är förbjudet på vissa platser.
6. Vad menas i texten med att nationaldagen rymmer “en liten paradox”?
 1. Att ingen vet vilket datum dagen firas.
 2. Att dagen samtidigt är ny som helgdag och minns mycket gamla händelser.
 3. Att dagen firas två gånger om året.
7. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Namnet “Sveriges nationaldag” är äldre än namnet Svenska flaggans dag.
 2. Den 6 juni blev en allmän helgdag år 2005.
 3. Nationaldagen har lika tydliga traditioner som midsommar.
 4. Firandet av den 6 juni började redan på 1890-talet.
8. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Vissa kommuner hälsar nya medborgare välkomna på nationaldagen.

2. Alla svenskar firar nationaldagen på samma sätt.
3. Den nya grundlagen 1809 gav kungen mer makt än tidigare.
4. Det är obligatoriskt att fira den 6 juni.
9. Texten säger att namnbytena “säger något om hur synen på dagen långsamt har förändrats”. Vad kan det betyda? Förklara med egna ord.
10. Varför kan en medborgarskapsceremoni passa just på nationaldagen? Resonera utifrån texten.
11. Texten beskriver att vissa firar stort medan andra “firar i det tysta”. Varför är det viktigt att texten lyfter fram båda sätten, tror du?
12. Sista meningen lyder: “Alla de bilderna får rymmas inom samma datum.” Vad tror du att texten vill säga med det? Motivera ditt svar.
13. Varför kan det vara meningsfullt att en nationaldag minns både ett kungaval (1523) och en grundlag (1809), tror du? Vad säger de två sakerna tillsammans om landet?

Diskussionsfrågor

- Texten säger att nationaldagen saknar lika tydliga traditioner som midsommar. Varför tror du att vissa helgdagar får starka traditioner och andra inte?
- Vad borde en nationaldag handla om, tycker du – historien, samhället i dag, gemenskapen, eller något annat? Motivera.
- I texten beskrivs firandet som frivilligt. Är det en styrka eller en svaghet att man inte måste fira på ett bestämt sätt? Diskutera.
- Texten berättar att dagen bytt namn flera gånger. Spelar det någon roll vad en helgdag heter, tror du? Varför, eller varför inte?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text där du jämför Sveriges nationaldag med en nationell högtid från ett annat land du känner till. Hur firas dagarna, och vad minns de? Avsluta med vad du själv tycker att en nationaldag bör betyda.